

Sygn. akt IACa 1245/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2005 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Roman Kowalkowski

Sędziowie: SA Regina Godlewska

SA Mirosław Ożóg (spr.)

Protokolant: st.sekr.sąd.Barbara Smal

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2005 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa W. L.

przeciwko

Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w (...) i Zakładowi Karnemu

w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda W. L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy

z dnia 18 maja 2005 r. sygn. akt I C 510/04

I, zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 (drugim) tylko w stosunku do Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w (...) w ten sposób, że

r

zasądza od Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w (...) na rzecz powoda W. L. kwotę 5.000,- (pięć tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 18 maja 2005r. do dnia zapłaty;

II. oddala apelację w pozostałej części.,

Na oryginale właściwe podpisy

>

UZASADNIENIE

Powód W. L. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w (...) kwoty 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku z umieszczeniem go w okresie od sierpnia 2001 roku do maja 2002 roku w celi z osobami używającymi wyrobów tytoniowych, mimo, że nie jest on osobą palącą. Uzasadniając swoje żądanie powód wskazał, że podczas pobytu u pozwanego wielokrotnie domagał się przeniesienia do celi mieszkalnej dla osób niepalących ale jego prośby nie były uwzględniane. Pismem procesowym z dnia 6 czerwca 2003 roku powód rozszerzył żądanie pozwu

i wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 300.000 zł tytułem zadośćuczynienia za nieprzestrzeganie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 roku w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, że powód w okresie od 21 sierpnia 2001 roku do dnia 8 maja 2002 roku przebywał u pozwanego w celach dla niepalących. Przyznał jednak, że od dnia 9 maja 2002 roku do dnia 21 maja 2002 roku z uwagi na zapewnienie powodowi bezpieczeństwa osobistego przebywał on w celi dla palących na co pisemnie wyraził zgodę.

Następnie pozwem z dnia 24 marca 2003 roku powód wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa - Zakładu Karnego w (...) na rzecz powoda kwoty 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku z umieszczeniem go od czerwca 2002 roku do października 2002 roku w celi z osobami używającymi wyrobów tytoniowych mimo, że jest osobą niepalącą. Pismem procesowym z dnia 8 kwietnia 2003 roku

powód zmienił żądanie pozwu rozszerzając je do kwoty 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa wywodząc, że od dnia 23 maja 2002 roku' do dnia 4 lipca 2002 roku powód przebywał w celi dla niepalących ale z chwilą zgłoszenia w dniu 4 lipca 2002 roku przełożonemu, że została naruszona jego nietykalność został przeniesiony do pawilonu mieszkalnego nr (...) i osadzony w celi dla palących. Wówczas powód został poinformowany przez wychowawcę, że z uwagi na zapewnienie mu bezpieczeństwa osobistego i przeludnienie panujące w tej jednostce penitencjarnej nie ma możliwości osadzenia go w celi dla niepalących.

Zarządzeniem z dnia 1 września 2003 roku Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, połączył sprawę z powództwa W. L. przeciwko Skarbowi Państwa- - Aresztowi Śledczemu w (...) ze sprawą z powództwa W. L. przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w (...) do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Ostatecznie na rozprawie w dniu 4 maja 2005 roku powód wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa - Zakładu Karnego w (...) kwoty 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia a od pozwanego Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w (...) kwoty 100.000 zł także tytułem zadośćuczynienia.

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2003 roku Sąd Okręgowy w Bydgoszczy oddalił powództwo wskazując w uzasadnieniu, że powód wykazał, że jednostki Skarbu Państwa osadzając powoda z osobami palącymi wyroby tytoniowe naruszyły dobro osobiste powoda, jakim jest zdrowie i było też bezprawne, jednakże działanie powoda należy oceniać w kategoriach nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 kc).

Po rozpoznaniu apelacji powoda Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 21 maja 2004 roku uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego

rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą. Sąd Apelacyjny zważył między innymi, że Sąd Okręgowy dokonał oceny zasadności roszczeń powoda tylko w zakresie podstawy prawnej wynikającej z przepisów art. 23 i 24 kc oraz 448 kc. Tymczasem w przedmiotowej sprawie powód domagał się zadośćuczynienia z tytułu deliktu wyrządzonego przez funkcjonariuszy, którzy nieprzestrzegając przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 roku w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości oraz regulaminów wewnętrznych umieszczali powoda w celach dla osób palących, czego skutkiem było doznanie przez niego szkody rozstroju - pogorszenia stanu jego zdrowia polegającego na problemach z układem oddechowym, szybkim męczeniu się, kaszlu i mniejszej objętości płuc.

Należało zatem przyjąć, że żądanie pozwu dotyczyło zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na podstawie art. 445 § 1 kc. Sąd Okręgowy takiej oceny nie dokonał i dlatego doszło do nierozpoznania istoty sprawy.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji powinien ocenić zasadność roszczenia powoda na podstawie przesłanek wynikających z przepisu art. 445 § 1 kc.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wyrokiem z dnia 18 maja 2005 roku umorzył postępowanie odnośnie żądania powoda w części dotyczącej 200.000 zł, oddalił powództwo w pozostałej części i nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego poniesionych przez pozwanych.

Sąd I instancji ustalił w toku postępowania, że w dniu 21 sierpnia 2001 roku powód został osadzony w Areszcie Śledczym w (...). W chwili przybycia do wymienionego

aresztu powód poinformował funkcjonariusza, że jest osobą niepalącą. Adnotacja o tym w postaci zapisu „papierosy - nie pali” została umieszczona w aktach osobo poznawczych, część B. Następnie powód został przyjęty na oddział (...) aresztu i osadzony w celi nr (...) dla osób palących. W związku z konfliktami do których dochodziło między powodem a innymi osadzonymi był on wielokrotnie przemieszczany do innych cel oznaczonych numerami (...) (...), (...) (...). Cele te zgodnie z porządkiem wewnętrznym obowiązującym u pozwanego były przeznaczone dla osób palących. W celach dla palących powód przebywał aż do dnia 22 maja 2002 roku tj. do dnia przetransportowania go do Zakładu Karnego w (...). W dniu 16 maja 2002 roku powód wyraził pisemną zgodę na przebywanie w celi nr (...) do której został przeniesiony w dniu 9 maja 2002 roku.

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że w czasie pobytu powoda w celi nr (...) w okresie od 23 sierpnia 2001 roku do 21 września 2001 roku współosadzonym był między innymi świadek P. R., który dziennie wypalał około 10 papierosów. W celi oprócz powoda przebywało pięciu osadzonych. Wszyscy palili papierosy oprócz powoda. Powód kaszlał, siedział przy oknie i łzażyły go oczy. W dniu 19 września 2001 roku powód w trakcie konsultacji laryngologicznej ze świadkiem B. R. informował go, że drażni go dym tytoniowy i że ma chrypkę. Świadek zalecił wówczas powodowi celę dla niepalących i lekarstwo rozszerzające wydzielinę. W czasie pobytu powoda w celi nr (...) od 21 września 2001 roku do 21 lutego 2002 roku i od 26 lutego 2002 r. do 9 maja 2002 roku celi 6-7 osobowej współosadzonymi w niej byli między innymi świadkowie J. Ś., Z. M. i J. G.. Palili oni papierosy w celi od 10 do 20 papierosów dziennie. Powód dusił się i często podchodził do okna. W dniach 10 września 2001 roku, 20 września 2001 roku

i 22 kwietnia 2002 roku powód w trakcie konsultacji laryngologicznej informował lekarzy, że ma duszności, gdy palą współosadzeni oraz, że jest wyczulony na papierosy i prosi o przeniesienie do innej celi.

Sąd I instancji ustalił również, że po przeniesieniu powoda do Zakładu Karnego w (...) został on zakwalifikowany przez Komisję Penitencjarną do osadzenia w celi dla niepalących i został przyjęty w dniu 23 maja 2002 roku na oddział w pawilonie (...) do celi (...) przeznaczonej dla osób niepalących. W dniu 4 lipca 2002 roku powód poinformował świadka A. W. o fakcie naruszenia jego nietykalności cielesnej przez jednego ze współosadzonych. W wyniku obdukcji lekarskiej stwierdzono u powoda zasinienie lewego ramienia i przedramienia. W związku z powyższym powód został przeniesiony z uwagi na obowiązek zapewnienia mu przez pozwanego bezpieczeństwa osobistego do pawilonu (...) do celi dla palących. Nie zgłaszał wychowawcom żadnych zastrzeżeń co do przebywania w wymienionej celi. Wyrażał zadowolenie z przebywania z osadzonymi, którzy uczestniczyli w organizowaniu zajęć kulturalno - oświatowych.

Po opuszczeniu jednostki penitencjarnej - Zakładu Karnego w (...) powód odczuwa pogorszenie stanu zdrowia, które przejawia się w postaci problemów oddechowych, kaszlu i szybszym męczeniu się. Powód nie leczy się w związku z tymi dolegliwościami.

Oceniając żądanie powoda Sąd Okręgowy zważył, że kluczowym dowodem na podstawie którego należało rozstrzygnąć kwestię, czy przebywanie powoda W. L. w celach przeznaczonych dla osób używających wyrobów tytoniowych wpłynęło bezpośrednio na aktualny stan jego zdrowia była opinia biegłego z której wynika, że przebywanie osoby niepalącej w środowisku osób palących może mieć wpływ

na samopoczucie co można porównać do przebywania w różnych środowiskach toksycznych. Nie jest to jednak równoznaczne z powstaniem choroby na tle danego szkodliwego związku. Do rozpoznania choroby potrzebne są

bowiem odpowiednie wykładniki choroby mające przejaw w obiektywnych badaniach dodatkowych. W niniejszej sprawie brak jest badań wyjściowych tj. przed narażeniem powoda na dym tytoniowy a w związku z tym nie można ustalić związku przyczynowego między dwuletnim narażeniem powoda na dym tytoniowy a rozwojem w przyszłości przewlekłej obturacyjnej choroby płuc bądź raka płuc.

Podzielając przytoczone ustalenia wynikające z opinii biegłego Sąd I instancji zważył, że brak jest obiektywnych przesłanek do stwierdzenia utraty zdrowia wynikającego z przebywania powoda w celi z osobami palącymi papierosy.

Sąd Okręgowy zważył dalej, że funkcjonariusze pozwanego Skarbu państwa - Aresztu Śledczego umieszczali powoda osobę niepalącą w celach dla osób palących nieprzestrzegając w ten sposób przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 roku w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości (Dz.U. Nr 140, poz. 658 ze zm.). Niezależnie więc od tego, czy powód zgłaszałby zastrzeżenia położonym co do przebywania w celi z osobami palącymi wyroby tytoniowe, czy też gdyby ich nie składał obowiązek tworzenia odrębnych cel dla osób palących spoczywał na pozwanym. Jednakże w ocenie Sądu I instancji powód nie wykazał pozostałych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej a mianowicie szkody i związku przyczynowego między zachowaniem funkcjonariuszy pozwanego aresztu a powstałą szkodą. Dlatego też roszczenie wobec Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w (...) należało oddalić.

Natomiast co do odpowiedzialności Skarbu Państwa Zakładu Karnego-w (...) Sąd Okręgowy ustalił, że ocenie z punktu widzenia roszczenia powoda o zadośćuczynienie podlega okres od 4 lipca 2002 roku do dnia 4 października 2002 roku kiedy to w związku z naruszeniem nietykalności powoda przez innego współosadzonego funkcjonariusze natychmiast przenieśli go do innej celi - celi dla palących. Przenosząc powoda do innej celi pozwany miał na względzie wypełnienie ustawowego obowiązku ochrony życia i zdrowia skazanego, zaś powód wyraził zgodę na osadzenie go w celi dla palących.

W apelacji powód zarzucił naruszenie przepisów postępowania a mianowicie przepisów art. 210 kpc w związku z art. 227 kpc dotyczących przedmiotu i oceny dowodów oraz art. 233 kpc wskutek wadliwego sporządzenia uzasadnienia wyroku opartego o wybiórczą i dowolną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania. W uzasadnieniu apelacji powód wskazał między innymi, że pozwani mając możliwości organizacyjne i dane na temat osadzonych niepalących nie stworzyli odpowiedniej ilości cel mieszkalnych dla niepalących a tłumaczenie się obowiązkiem zapewnienia powodowi bezpieczeństwa osobistego nie znajduje oparcia w materiale dowodowym.

W ocenie skarżącego był on zawsze przenoszony na inne oddziały w których była jedna cela dla niepalących a możliwości organizacyjne pozwalały stworzyć więcej takich cel w zależności od potrzeb. W kolejnych pismach procesowych powód szerzej uzasadniał zarzuty apelacji nawiązując też do treści przepisów prawa, które zostały naruszone przez jednostki organizacyjne pozwanego. Wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę orzeczenia przez zasadzenie stosownej

kwoty za nieprzestrzeganie wobec powoda jako osoby niepalącej przepisów prawa w zakresie ochrony zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługuje na uwzględnienie.

Trafnie zarzuca skarżący naruszenie przez Sąd I instancji przepisu art. 233 § 1 kpc przez pominięcie ustaleń wynikających z przeprowadzonych dowodów jakkolwiek zebrany w toku postępowania materiał dowodowy pozwalał na odmienną ocenę żądania powoda według przesłanek przewidzianych przepisem art. 445 § 1 kc zgodnie ze wskazaniem Sądu Apelacyjnego co do dalszego postępowania zawartymi w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 maja 2004 roku. Sąd Okręgowy

rozważając w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia przesłankę odpowiedzialności odszkodowawczej w postaci szkody prawidłowo ocenił, że brak jest podstaw do stwierdzenia, że powód doznał uszczerbku na zdrowiu w następstwie przebywania u pozwanego w celach z osobami palącymi papierosy. Stwierdzenie takiego uszczerbku wymagałoby bowiem przeprowadzenia badań w okresie poprzedzającym osadzenie powoda w celach z osobami palącymi. Taka ocena, poprawna logicznie znajduje potwierdzenie w opinii biegłego. Jednakże zauważyć należy, że opinia biegłego zgodnie z

interpretacją przez biegłego tezy dowodowej ukierunkowana była na ustalenia dotyczące trwałego uszczerbku na zdrowiu i takich zmian, które miałyby cechy choroby wynikającej z zatrucia powoda dymem tytoniowym. Natomiast przesłanka zadośćuczynienia jest nie tylko uszkodzenie ciała i rozstrój zdrowia w stopniu pozwalającym na wnioskowanie o trwałym uszczerbku na zdrowiu bądź wyraźnych zmianach o cechach konkretnej choroby, ale także rozstrój zdrowia rozumiany jako zakłócenie funkcjonowania - poszczególnych

organów bez ich widocznego uszkodzenia (por. G.Bieniek w: Komentarz do Kodeksu Cywilnego, księga trzecia, t. I, W-wa 1996, s. 354). Ustalenia przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia pozwalają na jednoznaczną ocenę, że w okresie kilkumiesięcznego pobytu w celach z osobami palącymi w Areszcie Śledczym w (...) u powoda widoczne były oznaki zakłócenia funkcjonowania organów bez ich widocznego uszkodzenia. W czasie pobytu w celi nr (...) w okresie od 23 sierpnia 2001 roku do 21 września 2001 roku oprócz powoda osadzonych było pięć osób. Wszyscy palili z wyjątkiem powoda, który kaszlał, siedział przy oknie i łzawiły go oczy. W tym samym okresie w trakcie konsultacji laryngologicznej powód skarżył się, że drażni go dym tytoniowy a lekarz laryngolog stwierdził zaróżowioną śluzówkę krtani i fałdów głosowych a jedną z przyczyn takich objawów mogło być przebywanie w celi dla palących (k. 276 v). Z dalszych ustaleń Sądu I instancji wynika, że w trakcie pobytu powoda w celi nr (...) od 21 września 2001 roku do 21 lutego 2002 roku i od 26 lutego 2002 roku do 9 maja 2002 roku oprócz powoda osadzonych było co najmniej 5 osób. Palili oni papierosy w ilości 10 - 20 sztuk dziennie. Powód dusił się i często podchodził do okna. Uwzględniając przytoczone ustalenia Sąd Apelacyjny zważył, że dają one podstawę do oceny, że w okolicznościach rozważanego przypadku umieszczenie powoda w celach przeznaczonych dla osób palących wywołało przejściowe zaburzenie funkcjonowania organów w stopniu pozwalającym na stwierdzenie rozstroju zdrowia a dowody przedstawione w uzasadnieniu orzeczenia jednoznacznie też wskazują na istnienie związku przyczynowego między zachowaniem pozwanego polegającym na osadzeniu powoda w celach dla palących a rozstrojem zdrowia wynikającym z przebywania osoby niepalącej w środowisku osób palących. Skoro jednak opisane zachowanie pozwanego nie

pozwala w chwili obecnej na przypisanie spowodowania trwałego uszczerbku na zdrowiu powoda lub konkretnej choroby wysokość zadośćuczynienia winna być dostosowana do zakresu stwierdzonego u powoda rozstroju zdrowia, który miał charakter przemijający. Nie można jednak oceniać, że ten przemijający charakter zaburzeń funkcjonowania organizmu powoda nie był dolegliwy i łączył się tylko z niewielkimi dolegliwościami. Zamknięcie osoby niepalącej w niewielkim pomieszczeniu z pięcioma osobami palącymi od 10 do 20 papierosów dziennie przez kilka miesięcy stanowi dla niej dodatkową i znaczną uciążliwość a dla takiej oceny nie jest konieczny dowód z opinii biegłego. Uwzględniając przytoczone okoliczności Sąd Apelacyjny uznał, że odpowiednią sumą zadośćuczynienia w rozumieniu przepisu art. 445 § 1 kc stanowi kwota pięć tysięcy złotych, zaś dalej idące żądanie powoda podlegało oddaleniu. Kwotę tą należało - w ocenie Sądu Apelacyjnego - zasądzić w związku z osadzeniem powoda w Areszcie Śledczym w (...) skoro z prawidłowych ustaleń Sądu I instancji wynikało, że po przetransportowaniu powoda do Zakładu Karnego w (...) został on osadzony w celi dla niepalących a przeniesienie do celi dla osób palących nastąpiło w związku z naruszeniem nietykalności cielesnej powoda przez współosadzonego a nadto przeniesienie to nastąpiło za zgodą powoda. Zgoda powoda wyłącza w tym przypadku bezprawność działania i to niezależnie od tego, czy była udzielona w formie pisemnej, czy też ustnie.

Z tych względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 kpc, 385 kpc orzekł jak w sentencji.